

erfgoed brabant

Workshop deelnemersdag Waarde van Woorden

donderdag 16 juni 2022

Opdracht

- Schrijf een beschrijving van ongeveer 4 regels.
- Vouw deze dicht en leg aan de kant.

Waarde van Woorden

“Aandacht voor woorden betekent dat we erkennen dat de taal die we gebruiken eraan bijdraagt dat groepen zich verbonden voelen met de samenleving. Dit is dus een strijd om representatie, herkenning en respect.”

- Wayne Modest, Vrije Universiteit Amsterdam

Programma

- Inclusie, diversiteit en toegankelijkheid in je collectie
- Rol als museum
- Waarde van woorden
- Wat kan ik doen?

Inclusie en diversiteit

- Erfgoed is van en voor iedereen!?
- Voelen mensen zich gerepresenteerd?
- Voelen mensen zich uitgenodigd?
- Kunnen mensen mee doen?

- Een inclusieve collectie nodigt **alle** mensen uit om mee te doen.

Inclusie en collectie

- Welke verhalen vertel jij?
 - En welke niet?
- Welke verhalen vertelt je collectie?
 - En welke niet?
- Welke woorden gebruik je daarbij?
 - En welke niet?

Welke verhalen vertel je?

Welke verhalen vertelt je collectie?

Welke woorden gebruik je?

Welke woorden gebruik je?

- “De Ngombe stonden bekend als vraatzuchtige kannibalen en “woeste mensenjagers”, die plunderden en moordden voor ‘kannibale orgieën’”.
- “Weinig wapens spraken zo tot de Europese verbeelding als het zogeheten ‘executiemes’ of ‘beulzwaard’ van de Ngombe en hun burens langs de Congostroom. Aangedikte beschrijvingen van terechtstellingen uit de 19de eeuw moesten het beeld van een wreed Afrika bevestigen.”
 - Tropenmuseum

Beschrijven zoals het was?

- Geschiedenis komt tot stand in maatschappelijke machtsverhoudingen.
 - Wie zijn niet zichtbaar in erfgoed?
 - Wat is (on)bewust vergeten?
 - Schrijven van geschiedenis is een privilege.
- Daders – slachtoffers - helpers - omstanders + complexe combinaties van rollen.

Rol van musea en historici

- Door wie is de geschiedenis geschreven of dat wat zichtbaar is gedefinieerd?
- Van wie neem je dingen aan?
- Een belangrijke rol in nationale beeldvorming
- Invloed op identiteiten en geschiedenissen
- Geschiedenis en erfgoed is geen neutraal terrein

Waarde van Woorden

- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ook het taalgebruik in onze collecties inclusief is en dus niemand uitsluit?
- Wat zit er in onze collectie?
- Welke vragen roepen deze collecties op?
- Wat kunnen we hieraan doen?
- Focus op bewustwording rondom geschiedschrijving en woordgebruik!
- Wij zijn ook lerende!

Kolonialisme speelt ook in Brabant

- Industrie
 - Kwatta
 - Karel I sigaren
 - Vlisco
- Rijksmonumenten
 - Landgoed Hondsdonk
- Religie
 - Missie
 - Kindsheidoptochten
 - Missiesouvenirs

Termen en perspectieven

- Perspectief heeft invloed op je taalgebruik.
- Welke associaties hebben woorden?
- Welke betekenissen hebben woorden?
- Hoe voelt een ander zich daarbij?

Work in
Progress

**Words
Matter**

An Unfinished Guide
to Word Choices
in the Cultural Sector

Words Matter

WOORDENLIJST

Dwerg

GESCHIEDENIS, GEBRUIK & MOGELIJKE GEVOELIGHEID

Dwerggroei (Achondroplasie) is een medische of genetische aandoening van kleine mensen. Als de term 'dwerg' niet binnen de medische context wordt gebruikt, wordt het als een belediging opgevat.

De term 'dwerg' wordt in het Nederlands gebruikt sinds de 14de eeuw. Toen had het de connotatie van monsterlijk.

Satirische verbeeldingen van kleine mensen komen vaak voor in (de geschiedenis van) Europese kunst, literatuur en film. In 19de en vroeg 20ste-eeuwse koloniale tentoonstellingen, *freak shows* en circussen werden mensen met dwerggroei gezien als abnormaal 'anders', in sommige opzichten vergelijkbaar met de raciale verbeelding van gekoloniseerde mensen.

Vergelijkbare beledigende termen zijn 'lilliputter' en 'pygmee'.

SUGGESTIES

- 'Dwerg' is van toepassing indien gebruikt in een medische diagnose of beschrijving. In andere gevallen, gebruik 'van kleine lengte', 'kleine mensen' of 'iemand met dwerggroei'.
- 'Dwerg' en 'pygmee' kunnen gebruikt worden in een historische of beschrijvende context. Gebruik in dat geval aanhalingstekens.

WOORDENLIJST

Eskimo

GESCHIEDENIS, GEBRUIK & MOGELIJKE GEVOELIGHEID

De term 'Eskimo' (Esquimaux) verwijst naar de verschillende inheemse mensen in de (sub-)Arctische regio's in Noord-Amerika, Groenland en Noordoost-Siberië. De term is nooit algemeen gebruikt door leden van de gemeenschap om zichzelf in hun eigen taal te beschrijven, omdat ze hun eigen inheemse termen hanteren.

Men is het niet eens over de taalkundige oorsprong van het woord; sommigen beschouwen de term als een Franse of Engelse versie van een inheemse term. Vandaag de dag wordt de term beter aanvaard in Alaska dan in Canada en Groenland, waar andere termen de voorkeur hebben en 'Eskimo' een pejoratieve betekenis heeft.

De term komt nog maar zelden voor in officieel gebruik. Het is niet eenvoudig om een alternatieve, overkoepelende term te vinden voor alle groepen in het Noordpoolgebied, hoewel 'Eskimo-Aleut' gebruikt wordt om de taalfamilie te beschrijven.

SUGGESTIES

Gebruik terminologie die de groepen zelf gebruiken en respectvol vinden.

Voorbeelden zijn:

- de Iñupiat mensen van Noord-Alaska
- de Inuit mensen van Canada
- de Kalaallit van Groenland
- de Yup'ik: bijvoorbeeld de Centraal-Alaskaanse volken van de Yukon-Kuskokwim delta, de Kuskokwim rivier en de Bristolbaai in Alaska
- de Alutiiq (of Suqpiag) van het Alaska-schiereiland en de kust- en eilandgebieden in Zuid-Centraal Alaska
- Yupighyt: de Inuit van Siberië

Waar moet ik zoeken?

- In een hedendaags object
- In een historisch object
- In een nieuwe beschrijving
- In een historische beschrijving

Waar moet ik zoeken?

- In een hedendaags object
- In een historisch object
- In een nieuwe beschrijving
- In een historische beschrijving

Waar moet ik zoeken?

- In een hedendaags object
- In een historisch object
- In een nieuwe beschrijving
- In een historische beschrijving

Herschrijf de tekst bij de foto

Biggelaar's Koffie Thee Tabak

Affiche voor Tabak- en Sigarenfabriek, Koffiebranderij en Groothandel in Thee van de Gebroeders Van den Biggelaar, in Breda gevestigd in de Lange Brugstraat. De tabaksfabriek was aan het Achterom 2-4, Markendaalseweg 18. Afgebeeld is het hoofd van een neger met rode oorbellen en een rode fez op het hoofd. De naar links gerichte leeuw is het beeldmerk van het bedrijf van Van den Biggelaar: N.V. Handelsmaatschappij 'De Klimmende Leeuw'. Vergelijk voor het ontwerp GT 4925.

Herschrijf de tekst bij de foto

Kindsheidoptocht

1922. Kindsheidoptocht in Son. Links staat Piet van den Boomen, zoon van de directeur van het boterfabriek. Tweede van rechts is Nard Theunisse. De arme heidenkindertjes zijn te zien als negertje, eskimo, Chineesje en indiaan. De tekst achter het missiebusje of soepketel luidt: "Is dat geen schande? De Protestant geeft 60 cent voor de zending, De Katholiek geeft 5 cent per jaar voor de Missies."

Herschrijf de tekst bij de foto

Volksprent: Schaduwbeelden met de hand

Schaduwbeelden met de hand.

Handleiding om schaduwbeelden te maken: bok, eekhoorn, ganzenkop, tijger, kameel, vlinder, hond, konijn, snoek, wolfskop, neushoorn, valk, raaf, duivel, gans, schaap, geit, poes, zwaan, wolf, kater, koe, neger, renner, konijnenkop, roodhuid, snuiver, kwade boer, djuif, Zeeuwse boer.

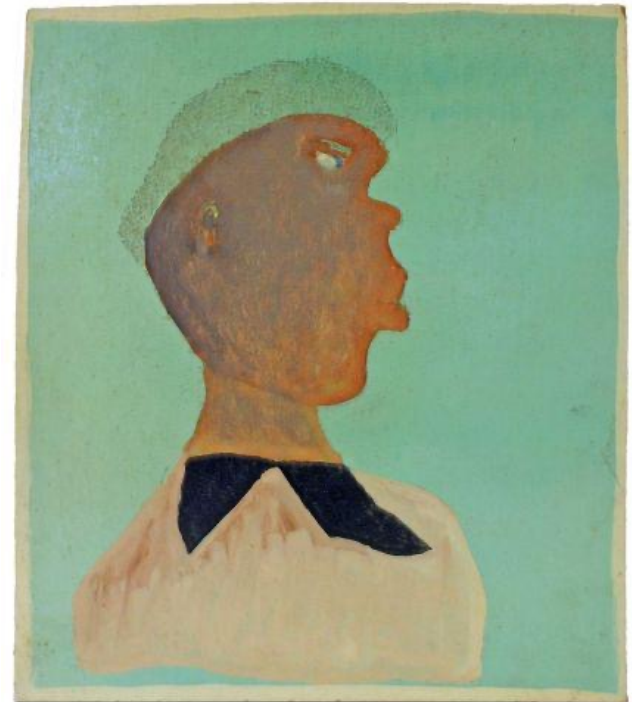

Herschrijf de tekst bij de foto

"Neger" met rose blouse en zwarte kraag

Man met rose blouse en zwarte kraag',
olieverf op hardboard, 21,5 x 18 cm

Waar vinden we deze objecten?

- Koloniale geschiedenis
- Medische geschiedenis
- Gendergeschiedenis
- Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog
- Alledaagse geschiedenis

Hulpmiddelen

Onderzoek naar sporen van slavernij en het koloniale verleden in de collectieregistratie door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

- Hoe kun je objecten die gerelateerd zijn aan het koloniaal verleden vinden in je collectie?

Words Matter, een incomplete gids voor woordkeuze binnen de culturele sector door het Tropenmuseum.

- Welke woorden zijn beladen en hoe zou je deze kunnen vervangen?

Waar kun je op letten?

- Historische toegekende beschrijvingen zijn onderdeel van het verhaal van de collectie. Je wilt de geschiedenis niet wissen.
- Contextualiseren van je beschrijvingen.
 - Het gaat om historische termen.
 - Tegenwoordig wordt er anders tegen deze termen aangekeken.
 - Waarom heb je ervoor gekozen deze termen wel te laten staan?
- Leg dit vast in je beleid.
- Blijf hierover in gesprek.
- Sta open om te blijven leren.

Fraters van Tilburg

- “Kapiteins van bosnegerkampen. Mhr. Rach, ambtenaar gouverneur, granman Jan Kossie, mgr. Van Roosmalen, P. de Ruijter C.Ss.R., P. Voorbraak C.Ss.R.”.

Fraters van Tilburg

- "'Kapiteins van bosnegerkampen. Mhr. Rach, ambtenaar gouverneur, granman Jan Kossie, mgr. Van Roosmalen, P. de Ruijter C.Ss.R., P. Voorbraak C.Ss.R.' Dit bijschrift is te lezen op de achterkant van de foto. In de tijd dat deze tekst geschreven is, waren 'bosnegers' en 'negers' gangbare termen, die in de eenentwintigste eeuw verouderd blijken. De termen worden geassocieerd met kolonialisme en daarom door een groeiend aantal mensen als onwenselijk ervaren. Anno 2021 worden bosnegers 'marrons' genoemd."

Opdracht

- Bekijk je beschrijving.
- Zou je nu iets anders opschrijven?

Vragen?

- Heb je later nog vragen? Mail dan naar Peerverbruggen@erfgoedbrabant.nl.